

RAHANDUSMINISTEERIUM

Tanel Talve
Eesti Külaliikumine Kodukant
kodukant@kodukant.ee

Teie 09.01.2024 nr 7-5.13/24-00046
Meie 08.02.2024 nr 1.4-1/124-2

Vastus avalikule pöördumisele

Austatud härra Talve

Riigikantselei on rahandusministrile edastanud vastamiseks Eesti Külaliikumine Kodukant avaliku pöördumise seoses elektri jaotusvõrgu investeeringute ja töökindlusega. Rahandusministeerium selgitab vastuseks teie küsimustele järgmist:

Kes vastutab aastakümneid tegemata töö eest, mis on viinud meie elektrivõrgu kriitiliselt halva seisukorrani?

Elektrilevi OÜ on järjepidevalt investeerinud enda tegevuspiirkonnas võrguteenuse kvaliteedi tõstmisesse, mis on omanud võrguteenusele ka positiivset mõju. 2010. aastaga võrreldes on rikete arv Elektrilevi võrgus kahanenud üle 2 korra (ca 31 000 riket aastal 2010; ca 14 400 riket aastal 2023). Seejuures on peamine rikete vähenemise allikas olnud madalpingevõrgu muutmine ilmastikukindlaks – tänaseks on üle 95% madalpingevõrgust ilmastikukindel. Järgnevatel aastatel tuleb tagada investeeringute jätkumine võrgu töökindluse tõstmiseks, et muuta ka keskpinge võrk ilmastikukindlamaks. Rahandusministeerium on seadnud Eesti Energia AS-le ning Eesti Energia AS Elektrilevi OÜ-le seadnud omaniku ootuse, et parandada võrguteenuse kvaliteeti.

Eesti Energia AS on Elektrilevi omanikuna taganud investeeringud elektrivõrgu töökindlusesse oluliselt suuremal määral, kui seda on katnud võrgutasust laekuvad summad. Perioodil 2015-2023 kattis võrgutasu ainult 60% Elektrilevi tehtud investeeringutest, ülejäänu finantseeriti omaniku tulukuse ja laenukapitali arvelt. Elektrilevi investeeris sellel perioodil ligikaudu 600 mln eurot, sellest oli tariifiga kaetud 352 mln eurot. Järgnevatel aastatel on Elektrilevi investeerimisvajadus ca 100 kuni 150 mln eurot aastas, tariif katab sellest vahemikus 35 kuni 40 mln eurot, seega on selge, et võrgutasu arvutamise põhimõtted peavad muutuma.

Rahandusministrina mõistan, et tekkinud olukord, kus regulaarselt on suuremahulised elektrikatkestused, ei ole vastuvõetav ning vajab lähiajal kiiret parandamist. Rahandusministeerium Eesti Energia osaluse valitsejana hindab omaniku ootuseid uuendades, kuidas tagada parem tasakaal võrgutasu konkurentsivõime ja taskukohasuse ootuse ning võrgu töökindluse vahel.

Millal, kellele ja millised ettepanekud on Elektrilevi teinud investeeringute vajaduste kohta, mis oleks võimaldanud tänase kriitilise olukorra ära hoida?

Elektrilevi investeeringukava kinnitab ettevõtte nõukogu, võttes seejuures arvesse ettevõtte võimekust neid investeeringuid rahastada, kusjuures normaalolukorras peaks võrgutasu tagama investeerimiseks vajalikud vahendid. Võrgutasu tagab täna investeeringute rahastuse

34 mln euro ulatuses, 2023. aastal investeeris Elektrilevi omavahenditest 115,8 mln eurot. Elektrilevi investeeris 2023. aastal üle 80 mln euro rohkem kui tariifist investeeringuteks rahastust sai.

Elektrilevi on korduvalt teinud Konkurentsiametile ettepaneku tariifimetoodika muutmiseks, et võrgutasu tagaks investeeringuteks vajalikud vahendid.

Miks neid ettepanekuid (juhul kui neid on ikka tehtud) pole arvesse võetud?

Iga täiendav investeering tõstab võrgutasu. Perioodil 2005 kuni 2023 tõusis tarbijahinnaindeks ca 2,2 korda, Elektrilevi võrgutasu aga 1,47 korda. Elektrilevi võrgutasu hinnatõus on jäänud oluliselt alla elukalliduse üldisele tõusule. See on saavutatud Konkurentsi range järelevalve ja Elektrilevi efektiivse tegevuse tulemusena. Kusjuures Elektrilevi tänases tariifiga tagatud tegevuskulude tase on pärit 2021. aastast, vahepeal on tarbijahinnaindeks kasvanud aga üle 25%.

Kes vastutab selle eest, et meie elektriliinide töökindluse tagamise asemel kaotati ainuüksi Utah projektiga vähemalt 65 miljonit eurot Eesti maksumaksja raha?

Teie poolt välja toodud nõ Utah investeering ei ole tehtud Elektrilevi OÜ poolt ega mõjuta mitte mingil määral investeeringuid elektri jaotusvõrku või selle töökindlust. Kõigi äriliste otsuste, sh investeeringute, eest vastutavad ettevõtte juhtorganid vastavalt otsustustasanditele – juhatus ja nõukogu. Riigi äriühingute puhul on mõningateks tegevusteks vajalik ka üldkoosoleku otsus (nt RVS § 88 nõuab, et tütarettevõttes osaluse soetamiseks on vajalik üldkoosoleku otsus).

Milline on Eesti riigi strateegiline eesmärk seoses elektrivarustuse katkestusteta tagamisega kõikjal Eestis? Millal ja millised investeeringud vähemalt nüüd on selle saavutamiseks eraldatud?

2022. a suvel sõlmiti Elektrilevi ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi vahel leping, millega eraldati Elektrilevile 8 mln eurot võrkude töökindluse tõstmiseks. Selle lepinguga võttis Elektrilevi endale kohustuse investeerida toetuse saamisel enda poolt teist sama palju, et võrgu töökindlust tõsta. Kokku investeeris Elektrilevi lepingu täitmiseks 17,2 mln eurot ning üle Eesti rajati 564 km ilmastikukindlaid liine.

2022. aasta lõpus tabas erakordselt tugev lumesadu Saaremaad ja Hiiumaad, misjärel otsustas valitsus eraldada saarte elektrivõrkude kliimakindluse tõstmiseks 15,7 mln eurot. Elektrilevi on nende töödega ka juba alustanud, Hiiumaa elektrivõrku on investeeritud üle 1,5 mln eurot ning Saaremaa elektrivõrku üle 3,8 mln eurot. Käesoleval aastal on kavas nimetatud maakondades investeerida veel täiendavalt üle 10 mln euro.

Eesti taaste- ja vastupidavuskavas¹ on elektrivõrgu tugevdamise programmile taastuenergia tootmisvõimekuse tõstmiseks ning kliimamuutustega (nt tormid) kohanemiseks eraldatud 30 miljonit eurot, millest tugevdatakse üle 600 km elektrivõrku üle Eesti.

2022. aastal investeeris Elektrilevi Eesti elektrivõrkudesse kokku ligi 123 mln eurot, 2023. aastal juba üle 167 mln eurot. Kõik need investeeringud on parandanud Eesti elektrivõrgu toimepidevust, aga selge on see, et lähiaastatel peab veelgi rohkem investeerima. Elektrilevi on koostanud võrgu pikaajalise arengukava aastani 2035, mille järgi tuleb järgnevatel aastatel investeerida võrgu töökindluse kasvatamiseks keskmiselt 172 mln eurot aastas (baas + liitumised stsenaarium). Need on vajalikud investeeringud, aga eeldavad tänast

¹ <https://valitsus.ee/media/4051/download>

tariifimetoodika muudatust, mida riik koos Elektrilevi ja Konkurentsiametiga hetkel ka arutab.

Kokkuvõttes on riigi pikaajaline strateegiline eesmärk viia rikkeline SAIDI (keskmine katkestuste aeg aastas kliendi kohta) aastaks 2030 tasemele 90 minutit. Selle eesmärgi täitmine eeldab elektrivõrkudesse tänasest rohkem investeringuid ja kindlasti on riigi strateegiline eesmärk nendeks investeeringuteks vajalikud vahendid leida.

Kui tavapärasest võrguühendust ei suudeta tagada, siis miks ei toimeta Elektrilevi katkestuste küüsis vaevlevatele piirkondadele ise vajaliku võimsusega generaatorid või muud lahendused, mis võimaldaks ühiskonna jätkuvat toimimist ka maapiirkondades?

Elektrilevi tavarutiinides on generaatorite kasutamine kõige haavatavamate klientide elektrivarustuse taastamiseks. Need on kliendid, kus elektri puudumisel on oht inimesele. Ülejäänud klientide puhul kasutatakse generaatoreid vastavalt võimalustele, seejuures võetakse objektide valikul arvesse põhitöite likvideerimise aeg, rikkega seotud klientide hulk, tehnilised võimalused generaatori paigaldamiseks, võrgus olevate hajatootjate hulk ja varasemad pikad katkestused.

Statsionaarsete generaatorite paigaldamine ei ole tänases turukorralduses majanduslikult mõistlik, sest need tuleks paigaldada ka töös hoida Elektrilevi tuludest ilma tariifist katet omamata. Täiendava generaatorivõimekuse tagamine peaks tulenema õigusaktidest, mis elektri jaotusvõrgu valdkonnas on Kliimaministeeriumi valdkond ning mille üle teostab järelevalvet Konkurentsiamet. Paigutades üle Eesti üle 30 000 generaatori, millest igaüks maksaks ca 50 000 eurot tekiks Elektrilevi rahavoole nii suur täiendav koormus, et muud võrguinvesteeringud jääksid selle võrra teostamata (tänapäevane võrgutariifi metoodika ei võimalda generaatorite investeeringuid ega jooksvat hoolduskulu hinnastamisel arvesse võtta).

Millised kompensatsioonid on plaanis katkestuste piirkondade elanikele, kes on pool oma elektriarvest maksanud võrgutasuks kuid kes on ostetud teenusest ilma jätud?

Kõik kliendid, kes kogesid lubatust pikemaid katkestusi, saavad automaatse võrgutasude vähendamise. Võrgutasude vähendamise olukorrad ja kompensatsiooni suurused on sätestatud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi poolt vastava määrusega (Võrguteenuste kvaliteedinõuded ja võrgutasude vähendamise tingimused kvaliteedinõuete rikkumise korral – <https://www.riigiteataja.ee/akt/1039867?leiaKehtiv>).

Kuidas kompenseeritakse saamata jäänud ettevõtlustulu ning inimeste endi kantud lisakulud oma kodus ellujäämiseks?

Elektrilevi saamata jäänud tulu ei kompenseeri, küll aga hüvitatakse kõik kahjud, mis on tekkinud Elektrilevi tõttu. Hüvitise saamiseks tuleb Elektrilevile esitada avaldus (<https://www.elektrilevi.ee/katkestused/hyvitamine>).

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Mart Võrklaev
rahandusminister

Lisaadressaadid:
Riigikantselei
Kliimaministeerium

Kaupo Raag 5885 1386
Kaupo.Raag@fin.ee